

Abstract till Svenska språkets historia 14, Enheten för nordiska språk vid Vasa universitet, 9–10 juni 2016

Hans Landqvist och Lena Rogström, Göteborgs universitet

A terminologia Latina till svenska ord. Två juridiska handböcker på 1600-talet

Ända fram till 1800-talet spelade latinet en viktig roll inom rättsvetenskapen i Sverige-Finland, och latin används fortfarande inom juridikens område (jfr Mattila 2000). Men redan på 1600-talet utgavs två juridiska handböcker med svenska som huvudspråk: OBSERVATIONES JURIS PRACTICÆ. Thet är Åthskillige påminnelser vthi rättegångs saker [...] (Rålamb 1674) och Then Swenska Lagfarenheetz Spegel [...] (Kloot 1676). Båda författarna vänder sig till personer som behöver juridisk vägledning men inte behärskar latin, i första hand domare, åklagare och sakförare (Björne 1995:33, 36, 38, 376).

Redan handböckernas titlar visar att författarna verkar ha något olika förhållande till latinet: en kort allmän huvudtitel på latin och en lång preciserande undertitel på svenska hos Rålamb (1674) jämfört med en kort allmän huvudtitel på svenska hos Kloot (1676). Vidare införlivar Rålamb mestadels latinska ord, fraser och citat i sin svenska text, medan Kloot i stort sett skriver enbart på svenska och använder marginalen för latinska förklaringar av ord och uttryck.

Ett mindre antal juridiska begrepp med tillhörande termer i Rålamb (1674) undersöks i Rogström och Landqvist (und.utg.). Termernas ursprung kopplas till fyra semantiska kategorier inom civil(process)rätten: AKTIONER, AKTÖRER, ARENOR och VERKTYG (jfr Lindell 1998). Här presenterar vi en studie av ett antal begrepp i Kloot (1676) jämfört med Rålamb (1674). Syftet är att besvara följande frågor:

- Vad förenar och vad skiljer Rålamb (1674) och Kloot (1676) åt med avseende på uppsättningen termer relaterad till de fyra semantiska kategorierna?
- Vad förenar och vad skiljer handböckerna åt med avseende på användningen av termer med inhemskt och latinskt ursprung?
- Kan de båda handboks författarnas hantering av de latinska juridiska termerna också säga något om en begynnande standardisering av juridiska ord och uttryck på svenska (jfr Björne 1995:377–378)?

Referenser

- Björne, Lars (1995). *Patrioter och institutionalister. Den nordiska rättsvetenskapens historia. Del I. Tiden före 1815*. Stockholm & Lund: Institutet för rättshistorisk forskning.
- Kloot, Claudius (1676). *Then Swenska Lagfarenheetz Spegel [...]*. Göteborg.
- Lindell, Bengt (1998). *Civilprocessen*. Uppsala: Iustus.
- Mattila, Heikki E. S. (2000). Latinet i den finländska juridiska litteraturen. *Tidskrift, utgiven av Juridiska Föreningen i Finland* 136, 269–322.
- Rogström, Lena & Hans Landqvist (und. utg.). Ett tidigt försök att etablera en svensk juridisk vokabulär? Lexikaliska och fackspråkliga perspektiv på en juridisk handbok från 1674. VAKKI Publications. Vasa.
- Rålamb, Clas (1674). *OBSERVATIONES JURIS PRACTICÆ, Thet är Åthskillige påminnelser vthi rättegångs saker [...]*. Stockholm.